

НАПРЯМ 13. ЛОГІСТИКА ТА ТРАНСПОРТ

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-295-4-42>

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ДІЛОВОЇ АВІАЦІЇ

Манівчук Василь Васильович

*провідний інженер, кандидат економічних наук,
ДП «УКРАЕРОРУХ»*

Романенков Юрій Олександрович

*доктор технічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту*

*Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Основа сучасної підприємницької діяльності та, зокрема, міжнародного бізнесу – оперативність вирішення питань. У комерційній сфері більшість ситуацій не терпить зволікань, а затримки загрожують і втратою вигідних угод, і прибутку.

Ділова авіація допомагає вирішити цю проблему. Це галузь цивільної авіації, яка займається організацією індивідуальних та корпоративних польотів, наданням супутніх послуг, а також експлуатацією та обслуговуванням авіаційної техніки, призначеної для цих цілей. Назва «Ділова авіація» походить за аналогією з англо-американським терміном «Business aviation». Вона дозволяє подорожувати повітряним транспортом незалежно від розкладу регулярних рейсів, у будь-якому зручному напрямку та у будь-який час.

Головною перевагою ділової авіації є орієнтованість на клієнта. Задоволення запитів та побажань замовника є основним принципом роботи операторів ділової авіації.

Клієнтам пропонується найвищий рівень сервісу, що стосується як технічного обслуговування, так і сервісу під час перельотів.

Наступна особливість – парк повітряних суден. На відміну від авіакомпаній, що спеціалізуються на регулярних авіаперевезеннях, парк ділової авіації відрізняється меншою пасажиромісткістю. Моделі літаків малої авіації можуть вміщувати 5-20 пасажирів, крім членів екіпажу. Салони літаків відрізняються підвищеним комфортом та обладнані всім необхідним для забезпечення пасажирів під час подорожі максимуму зручностей. Літаки ділової авіації мають чудові льотно-технічні характеристики та відрізняються надійністю. Обслуговування літаків здійснюється у суворій відповідності до розроблених методик на

сертифікованих сервісними центрами. Пілотуються судна льотчиками найвищої кваліфікації, Перельот здійснюється по заданому маршруту, відповідно до вимог клієнта з ретельною організацією та контролем самого рейсу.

Ось невеликий перелік напрямків використання літаків такого типу:

- перевезення організацій на виїзні заходи, семінари, конференції;
- туристичні авіаперевезення;
- перевезення спортивних команд;
- перевезення вболівальників на виїзні матчі спортивних команд;
- вахтові авіаперевезення;
- перевезення та організація весільних церемоній;
- бізнес перевезення: перевезення делегацій;
- термінові вильоти, виліт через 2 години після отримання заявки на виконання рейсу;
- організація медичних авіаперевезень;
- VIP перевезення.

Ділову авіацію можна охарактеризувати так:

- найкоротший термін перельоту, без затримок, пересадок та дозаправок;
- самостійне визначення клієнтом місця, дати та часу вильоту;
- обслуговування на окремому терміналі в аеропорту – без бюрократичної тяганини та черг;
- надання повітряного судна, що повністю відповідає вимогам замовника у плані пасажиромісткості, технічного оснащення, інтер'єру салону;
- відсутність поширених проблем, що трапляються при перельоті регулярними рейсами – втрата багажу, митний огляд;
- надання додаткових послуг на борту, наприклад кейтерингу, а також трансфер до/з аеропорту перед вильотом та після прибуття до місця призначення.

Незважаючи на те, що ділова авіація – достатньо новий напрямок, але для нашої країни у майбутньому перспективний сервіс. Він буде здатний завоювати дедалі більшу популярність не лише серед підприємців, а й зірок шоу-бізнесу, представників політичної еліти, спортсменів міжнародного рівня.

У порівнянні зі звичайними перельотами вартість послуг бізнес-авіації вища, але вона окупається завдяки таким перевагам, як:

- економія часу. Це обумовлено незалежністю від розкладу регулярних рейсів та можливістю приземлитися у пункті призначення, авіасполучення з яким відсутнє. Багато літаків ділової авіації здатні злітати і здійснювати посадку в невеликих аеропортах із короткою злітно-посадковою смугою. Відсутність необхідності добиратися

наземним транспортом до великих аеропортів також сприяє значному скороченню витрат часу;

– комфорт. По-перше, на борту відсутні сторонні. Клієнт летить один або в оточенні вибраних ним людей (родичів, колег, друзів). По-друге, під час перельоту можна займатися продуктивною роботою або використовувати її для якісного відпочинку. На борту приватного літака передбачені обладнані робочі простори, і розкішні зони відпочинку. Є офісна техніка, засоби зв'язку, розважальна медіа-система, салон обставлений зручними дизайнерськими меблями. Також обслуговування бізнес-перельоту передбачає самостійний вибір страв із найкращих ресторанів;

– безпека. У сегменті ділової авіації використовуються літаки нового покоління. Вони оснащені сучасною авіонікою та надійними силовими агрегатами. При цьому усі повітряні судна регулярно проходять технічне обслуговування. Перевірка бортової електроніки та технічної складової здійснюється безпосередньо перед кожним рейсом. На відміну від регулярних перельотів, із літаками ділових авіаліній позаштатних ситуацій практично не трапляється.

Ділова авіація дозволяє ефективний, гнучкий, безпечний та економічний доступ до пунктів призначення по всій країні та по всьому світу. Тому що співробітники можуть зустрітися, планувати та працювати один з одним на борту бізнес-літака, продуктивність у дорозі значно підвищена.

У багатьох випадках бізнес-авіація – найкращий або єдиний варіант перевезення, відкриваючи двері для глобальної торгівлі для невеликих громад та сільського населення, пов'язуючи їх безпосередньо з населеними пунктами та виробничими потужностями. Дослідження також показали, що ділова авіація робить великий внесок у місцеву економіку по всій країні. Бізнес літаки дозволяють співробітникам здійснювати поїздки з зупинками у кількох місцях, потім повернутися до штабу того ж дня. Сотні, тисячі доларів можна заощадити на готельних номерах, прокатні автомобілі, харчування та інші витрати, які знадобляться для того, щоб здійснити одну і ту ж саму подорож за кілька днів на авто, залізничному або авіатранспорті.

Незалежно від того, замовляєте ви міжнародний переліт до іноземних держав або рейс всередині країни, ви можете скористатися додатковим сервісом, який пропонується на борту таких повітряних суден. Типові послуги для VIP-клієнтів:

- трансфер до аеропорту в комфортабельному ав;томобілі, лімузині або на вертольоті;
- харчування в польоті з ресторанного меню;
- бар з елітними напоями;

- підвищений рівень комфорту в салоні (душова кімната, інтернет, кухня, диван, плазмова панель та ін.);
- оформлення необхідних документів, в тому числі віз, митних декларацій, медичного полісу;
- замовлення готелю або приватного житла;
- складання унікальної програми ділових заходів і розваг і багато іншого на розсуд клієнта.

Аналіз показав, що малі та середні компанії в Америці, які використовували бізнес-авіацію, незмінно перевершували тих, хто їх не використовував.

За даними таких досліджень, користувачі бізнес-літаків мали домінуючу присутність, в середньому коло 92 відсотків, серед найінноваційних, найзахопленіших найкращі бренди та найкращі місця для роботи, а також домінування у списку компаній, найбільш сильних у галузі корпоративного управління та відповідальності. У звіті також зазначається, що тільки бізнес-авіація є єдиним активом, здатним прискорити стратегічні транзакції і, отже, забезпечити конкурентну перевагу найуспішнішим компаніям.

У мирні часи в Україна працювала достатня кількість ділових літаків, які у свою чергу можна розділити на приватні, корпоративні та бізнес-авіацію. Достатня кількість приватних осіб мала власні повітряні судна для задоволення власних потреб у польотах. Крім того, є групи компаній, корпорацій, які мають власні корпоративні літаки задля забезпечення своїх корпоративних потреб. А ось ті польоти, які відносилися безпосередньо до бізнес-авіації, тобто в режимі «авіатаксі» і за гроші, займали найменшу частку цього сектора – близько 25%. Попри це Україна займала, до 24 лютого 2022 року, гідне місце (10 місце у світі) у світовому авіаційному ринку послуг бізнес-авіації.

Далеко не в усіх країнах є ділова авіація, що, безперечно, підтримує певний статус держави. Загалом в Україні активно експлуатовалося близько 160 літаків бізнес-класу. Вони поділялися на три категорії:

- ближньомагістральні, що виконують польоти в основному по Україні та ближньому зарубіжжю, з дальністю польоту 1800-3000 км – вони становили понад 40% від загальної кількості експлуатованих літаків цього виду послуг;
- середньомагістральні, з дальністю польоту від 3000 км до 10 000 км – близько 30%;
- далекомагістральні, з дальністю польоту понад 10 000 км – до 20% загальної кількості повітряних суден бізнес-авіації.

Першими повітряними суднами, які використовувалися в незалежній Україні як ділові літаки, були переважно радянського (Як-40) та чехословацького виробництва (L-410), оскільки вони вже давно експлуатовалися в Україні як регіональні літаки. Ці повітряні судна,

перероблені в бізнес-літаки, застосовувалися для перевезення гостей незалежної України та бізнесменів різними маршрутами нашої країни, там, де була потрібна оперативність. Так з'явилася ділова авіація України та ділові польоти. Польотів цих було не так багато, їх обсяг становив приблизно 200 годин на рік. Для порівняння, в довоєнні часи ця цифра вже досягала 1,5 тис. годин на місяць.

Сьогодні це зовсім інша ділова авіація. В Україні було достатньо висококласних бізнес-джет літаків: Falcon, Gulfstream, Hawker, Bombardier... та інші. Це вже не переобладнані, а спочатку народжені повітряні судна ділового класу.

До речі, бразильський концерн Embraer, виробник південно-американських літаків Embraer Phenom 300, прогнозує поліпшення фінансових результатів у найближчі три місяці поточного року у розмірі 929 млн доларів. Це на 7 відсотків більше ніж за аналогічний період минулого року. 271,7 мільйонів доларів було отримано від виробництва бізнес-джетів. У 2022 році Embraer поставив 52 бізнес-джети, у тому числі 23 в останньому кварталі 2022 року.

Окремим питанням слід розглянути володіння приватним літаком. Це дороге задоволення, у цьому немає сумнівів, але найзатятіші користувачі бачать ясну і вагому причину для володіння літаком. Можливо, вони бачите те, чого не бачить більшість людей.

Але коли справа доходить до власників приватних літаків, у них зовсім інший набір цінностей: час та зручність є найважливішими факторами, за якими йдуть безпека та конфіденційність. Для високопоставлених ділових людей, підприємців або VIP-персон час є важливим параметром при використанні приватного літака в якості транспортного засібу.

Запобігання затримкам, відсутності стикувальних рейсів, чергам під час реєстрації та перевірці безпеки, а також дотримання жорсткого розкладу рейсів можуть скоротити час у дорозі на кілька годин, якщо не днів. Ту ж поїздку можна здійснити за кілька годин приватним літаком.

Вочевидь, що якщо врахувати, що компанія з оборотом 100 мільйонів доларів за годину отримує більше, ніж погодинна вартість більшості бізнес-джетів – заміна дводенної ділової поїздки двома шестигодинними перельотами достатньо стимулюватиме бізнес, щоб збільшити прибуток та отримувати гроші за приватний літак.

Якщо хтось працює у видобувній промисловості, його подорожі можуть привести його до регіонів, де авіа перельоти рідкісні, ненадійні та потенційно небезпечні. Крім того, жодна авіакомпанія не пропонує жодної реальної форми конфіденційності. Це заважає керівникам використовувати свої ноутбуки або навіть обговорювати важливі питання, тому поїздки по суті стають марною тратою часу для будь-якої компанії.

Як тільки вищезазначені параметри буде уточнено, вам потрібно буде летіти індивідуально. Але якою є економічна доцільність цього? Якщо перераховані вищевказані (або інші) критерії дотримані і комусь потрібно літати приватним чином, є два варіанти: орендувати або володіти.

Як і у випадку з будь-яким активом, використання або викуп є найважливішими факторами при прийнятті рішення між орендою або володінням.

Розглянемо, наприклад, Falcon 2000, який є одним із найуспішніших літаків у Європі. На чартерному ринку пропонуються польоти від 6000 до 7000 євро на годину, що помножене на достатню кількість годин (близько 400 годин) відповідає річним експлуатаційним витратам того ж літака (без амортизації). Вартість експлуатації такого літака складе від 2,5 до 3 мільйонів євро на рік, виходячи з 500 годин на рік (середнє використання бізнес-літака).

Погодинні витрати становитимуть від 5000 до 6000 євро на годину і, отже, будуть дешевшими, ніж той же літак на чартерному ринку. Проте 500 льотних годин на рік здаються дуже амбітною метою для одного власника, тому рішення, швидше за все, полягатиме у зафрахтуванні літака. Якщо припустити, що 150 годин особистого користування та 300 годин зафрахтовані третіми сторонами, літак такого обсягу вимагатиме 1,5 мільйона євро постійних витрат (екіпаж, планове обслуговування, тощо). Змінні витрати на рейс становитимуть 3500 євро на годину, за які сторонній замовник повинен буде заплатити 7000 євро.

Чартерна діяльність внесе 1,05 мільйона євро у постійні витрати. Змінні витрати на години особистого використання (3500 євро) плюс оплата постійних витрат (0,45 мільйона євро), що залишилися, призведуть до ефективної погодинної ціни в 6500 євро, яка буде ідентична чартеру.

Тому можна запитати: «Навіщо вам потрібен літак?» Знову ж таки, зручність і гнучкість – ось відповідь. Чартерний літак, незалежно від його структури, пропонує обмежену гнучкість у порівнянні із володінням.

По-перше, жоден оператор не літатиме без передоплати. Отже, це вимагає планування або надання великих сум операторам чи агенціям заздалегідь. Навіть із цими заходами знадобиться завчасність платежів, що у більшості випадків запобіжить реальні польоти в останню хвилину. Крім того, стягується плата за скасування. Альтернативою є розгляд статуту блоку чи володіння спільнотою. Однак ці постачальники стягують зі своїх клієнтів великі рахунки і дозволяють їм сплачувати фактичні витрати за цю «передбачувану» гнучкість (яка все ще обмежена в контракті).

Крім того, при бронюванні чартерного рейсу замовник чартеру оплачує надання літака до та/або після польоту у 90% випадків. Тому замовник чартеру часто платить до двох годин за годину польоту. Цей останній факт перекручує попередній розрахунок на користь власності.

За певних обставин подвоєння годин може навіть компенсувати амортизацію деяких вживаних бізнес-джетів, так що володіння ним фактично дешевше, ніж оренда.

Отже, справжнє питання: «Навіщо платити стільки ж чи більше за менші гроші?» Оскільки ринок мінливий, він складний, і не всі літаки чи експлуатанти можуть досягти такої економії. Тому, перш ніж ризикнути стати власником літака, важливо порадитись з експертами, які можуть порекомендувати покупцеві найефективніший літак для його конкретних потреб.

Майбутніх власників приватних літаків консультують технічні та комерційні спеціалісти, крім того, фахівці у галузі податкового та майнового права будуть поряд з вами для подальших придбань.

Головна перевага приватних літаків – скористатися прямим рейсом тоді, коли його не надає жодна авіакомпанія.

Список використаних джерел:

1. Finews.com. Olga Tcacenco: «The Rational Use of Business Jets», Saturday, 11 December 2021.
2. Что такое деловая (бизнес) авиация. URL: <https://yourcharter.ru/stati-delovaya-aviaciya/chto-takoe-delovaya-biznes-aviatsiya>.
3. Что такое деловая авиация? URL: <https://www.aircharter.kz/articles/chto-takoe-delovaya-aviaciya>.
4. Деловая авиация: какие вызовы стоят перед отраслью бизнес перелетов. URL: https://cfts.org.ua/articles/delovaya_aviatsiya_kakie_vyzovy_stoyat_pered_otraslyu_biznes_pereletov_531.
5. Embraer заработал на производстве бизнес-джетов в этом году больше, чем в прошлом. URL: <https://megaair.kz/embraer-zarabotal-na-proizvodstve-biznes-dzhetov-v-etom-godu-bolshe-chem-v-proshlom>.
6. The Benefits of Business Aviation. URL: <https://cfsjets.com/2020/03/18/the-benefits-of-business-aviation/?lang=en>.
7. Приватна авіація в Японії – для вас! URL: <https://flyjet.jp/uk>.